

Handreiking Bijzonder kenmerk Duurzaam Hoger Onderwijs (DHO)

Duurzaamheid in accreditatie

Beschrijving

opdrachtgever	LIC
opdrachtnemer	Team Kwaliteit
auteur	<i>Desiree van den Bogaard</i>
documenttype	<i>Handreiking</i>
thema (sub-thema)	<i>Duurzaamheid als bijzonder kenmerk</i>
actualiteit	<i>Groen = Actueel</i>
status	<i>Definitief</i>

Link met andere documenten

Korte samenvatting *De handreiking geeft een beschrijving over Avans-beleid ten aanzien van duurzaamheid in accreditatie en over de criteria die aan een Bijzonder Kenmerk gesteld worden. De handreiking is bedoeld voor academies en opleidingen die een bijzonder kenmerk Duurzaam Hoger Onderwijs (DHO) bij de accreditatie aanvragen, of die een interne audit op dit onderwerp voorbereiden.*

geldend voor	<i>Avansbreed</i>
looptijd	<i>Tot eventuele bijstelling nodig blijkt.</i>
datum	<i>03-03-2020</i>
vaststelling	<i>Team kwaliteit</i>

Handreiking Bijzonder Kenmerk Duurzaam Hoger Onderwijs
Duurzaamheid in accreditatie

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Visie verantwoord onderwijs.....	3
1.2 Visie Duurzaamheid Avans hogeschool	4
1.3 Leeswijzer.....	4
2. Systematisch werken aan duurzaamheid	5
2.1 Definitie duurzaamheid en duurzame ontwikkeling	5
2.2 Systeemgeoriënteerde aanpak.....	5
3. Duurzaamheid als bijzonder kenmerk	7
4. Wat moet je doen bij aanvraag van een bijzonder kenmerk?	8
5. Uitwerking per criterium.....	9
5.1 Criterium 1	9
5.2 Criterium 2: Concretisering per standaard	9
<i>Standaard 1. Beoogde leerresultaten</i>	<i>9</i>
<i>Standaard 2. Onderwijsleeromgeving</i>	<i>9</i>
<i>Standaard 3: Toetsing</i>	<i>10</i>
<i>Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten</i>	<i>10</i>
5.3 Criterium 3	10
5.4 Tot slot.....	10
Bijlage 1 Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's).....	12
Bijlage 2 Hulpvragen	13

1. Inleiding

Opleidingen zijn reeds enkele jaren bezig met het realiseren van duurzame ontwikkeling en duurzaam onderwijs. De eerste stappen zijn van 2014 tot en met 2019 gezet met behulp van de certificering Duurzaam Onderwijs (AISHE). Om duurzame ontwikkeling nog verder te integreren en te verankeren als *het nieuwe gewoon* zal vanaf 2020 **duurzaamheid als bijzonder kenmerk duurzaam hoger onderwijs (dho)** in de reguliere accreditatie meegenomen worden bij alle opleidingen ¹. Het doel is dat alle opleidingen in 2025 het bijzonder kenmerk duurzaam hoger onderwijs hebben behaald. Hiermee toetsen we op de eerste plaats of opleidingen bewuste burgers opleidt met een verantwoordelijke houding door middel van het werken aan daaraan verbonden competenties. Daarnaast wordt ook getoetst of de aard van de vraagstukken in onderzoek en projecten de beroepspraktijk overstijgen, keten onderzoeken en cross sectoraal systemen beschouwen en waarbij de nieuwe economie en de SDG's als leidraad dienen.

Deze handreiking is een hulpmiddel voor opleidingen om inzicht te geven hoe duurzaamheid systematisch wordt meegenomen in de opleiding. Bij accreditatie hoort het schrijven van een zelfevaluatie. Deze handreiking helpt om het aspect duurzaamheid hierin te beschrijven. Op Blackboard zijn goede voorbeelden te vinden van zelfevaluaties.

1.1 Visie verantwoord onderwijs

Avans leidt bewuste burgers op met een verantwoordelijke houding die in staat zijn het verschil te maken in en voor een duurzame samenleving. Beginnend professionals die zich ervan bewust zijn dat door hun gemaakte keuzes niet alleen henzelf en het heden raken, maar ook de omgeving en de toekomstige generaties².

Onze studenten dragen bij aan de transitie naar een duurzame samenleving en een nieuwe economie. Zij hebben besef van de veranderingen die nodig zijn en wat dat betekent voor hun eigen handelen en dat van de bedrijven en organisaties waarvoor zij zich inzetten. Ze hebben de kennis, de vaardigheden en de houding. Onze studenten kijken niet naar wat minder slecht kan, maar naar welke waarde toegevoegd kan worden. Duurzaamheid is bij Avans geen vak, maar een in alle aspecten van het onderwijs en onderzoek doordrongen besef van de noodzaak om betekenisvol te zijn. Om oplossingen te zoeken voor maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering, de schaarste aan grondstoffen, diversiteit in de samenleving en arbeidsparticipatie. We hanteren daarbij de Sustainable Development Goals³ als handelingsperspectief ⁴.

¹ Besluit CvB d.d. 11 september 2018

² Onderwijsvisie Avans Hogeschool gebaseerd op Brundtland definitie (1987).

³ Zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelen vastgesteld door de VN in 2015. Meer informatie:

<https://www.sdgnerland.nl/> en <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁴ Ambitie 2025, concept

1.2 Visie Duurzaamheid Avans hogeschool

Naast verantwoord onderwijs wil Avans ook dat de samenwerkingsverbanden en het onderzoek een bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame samenleving. Voor al onze expertisecentra is duurzaamheid een belangrijk kenmerk. En met onze samenwerkingspartners in de regio werken we aan een veiliger, inclusiever, veerkrachtiger en duurzamer Noord-Brabant.

Daarnaast werken we aan een schoner en socialer Avans. We streven ernaar een inclusieve organisatie te zijn met een circulaire bedrijfsvoering. Zo geven we het goede voorbeeld. Vervolgens delen we onze kennis en ervaring zodat we, zowel in- als extern, (h)erkend en gewaardeerd als duurzame hogeschool waarin de SDGs centraal staan ⁵. We hanteren daarbij de Sustainable Development Goals ⁶ als handelingsperspectief. Lees [hier](#) alles over Duurzaam Denken en Doen als onderdeel van de Ambitie 2025.

1.3 Leeswijzer

Deze handreiking is bedoeld voor opleidingen die een accreditatie met bijzonder kenmerk dho in het vooruitzicht hebben. Naast de uitwerking van duurzaamheid in de vier standaarden (hoofdstuk 5) bevat dit document informatie over systematisch werken aan duurzaamheid (hoofdstuk 2), over de criteria bij een bijzonder kenmerk zoals de NVAO deze heeft geformuleerd (hoofdstuk 3) en informatie over wat er moet gebeuren bij het aanvragen van een bijzonder kenmerk (hoofdstuk 4).

⁵ Duurzaamheidsambities als onderdeel van de Ambitie 2025

⁶ Zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelen vastgesteld door de VN in 2015. Meer informatie:

<https://www.sdgnerland.nl/> en <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

2. Systematisch werken aan duurzaamheid

2.1 Definitie duurzaamheid en duurzame ontwikkeling

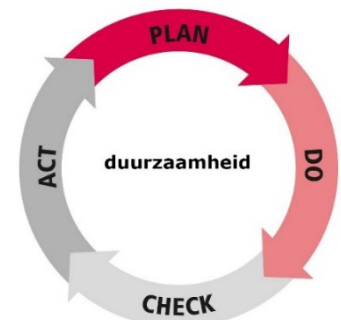
Duurzaamheid is een breed begrip, dat op vele aspecten betrekking heeft. Duurzaamheid heeft als begrip de afgelopen jaren een ontwikkeling doorgemaakt: van 'kleine duurzaamheid' naar het (leren) omgaan met complexe vraagstukken, kijken hoe verbinding gezocht kan worden bij het vinden van oplossingen door verder te kijken dan het eigen vakgebied. Dit vraagt om een brede blik en verschillende de competenties die zijn gericht op samenhang, samenwerking, reflectie en het willen blijven verbeteren en vernieuwen. De Sustainable Development Goals (SDG's) bieden een inspirerend en bruikbaar handelingsperspectief. Deze mondiale agenda bestaat uit vijf essentiële componenten: people, planet, prosperity, partnership en peace (5P's).

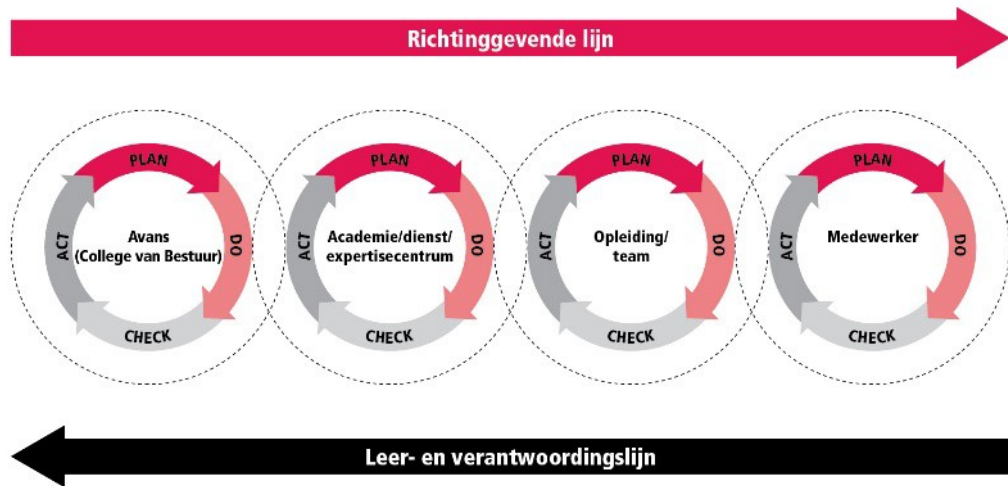
Bij duurzame ontwikkeling is dus sprake van een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen. De duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) zijn een handelingsperspectief dat helpt om duurzame ontwikkeling handen en voeten te geven en om keuzes te maken in de profilering van de opleiding. Het is belangrijk om die Duurzame Ontwikkelingsdoelen door de lens te zien van de vijf P's.

2.2 Systeemgeoriënteerde aanpak

Om een vernieuwing – in dit geval duurzaamheid – binnen de organisatie te implementeren zijn verschillende niveaus te onderscheiden: van ad hoc naar samenhangend naar systematisch en ketengericht. Om in aanmerking te komen voor het bijzonder kenmerk duurzaam hoger onderwijs (dho) is het nodig dat duurzaamheid in de 'Plan-Do-Check-Act cyclus' (PDCA) is geïntegreerd.

De opleiding bepaalt zelf op welke wijze ze duurzaamheid concretiseert. Voor de meeste opleidingen betekent het dat er ten aanzien van duurzaamheid een stap gezet moet worden richting verdere integratie in beleid en uitvoering, en op alle niveaus te werken aan de versterking van duurzame ontwikkeling.

3. Duurzaamheid als bijzonder kenmerk

Duurzaamheid opnemen in de reguliere accreditatie betekent dat duurzame ontwikkeling 1x per 6 jaar extern wordt getoetst. Het bijzonder kenmerk wordt afgegeven indien de opleiding voldoet aan de volgende drie criteria die door de NVAO ⁷ zijn geformuleerd.

criterium 1: Onderscheidend karakter

De mate van duurzame ontwikkeling is onderscheidend voor de opleiding in relatie tot relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Toelichting: De opleiding toont aan dat duurzaamheid een onderscheidend, maar niet noodzakelijk uniek, karakter heeft ten opzichte van relevante en vergelijkbare opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

criterium 2: Concretisering

De gevolgen van de mate van duurzame ontwikkeling voor de kwaliteit van het onderwijs zijn geoperationaliseerd aan de hand van de relevante standaarden van het Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland.

Toelichting: In de beoordeling moet de operationalisering van duurzaamheid aangetoond worden voor de relevante standaard(en). Indien een kenmerk inhoudelijk samenhangt met meerdere standaarden van het kader, dan moet voor al die standaarden een concrete en afgeronde beoordeling van het kenmerk opgenomen zijn.

criterium 3: Relevantie

De mate van duurzame ontwikkeling (duurzaamheid) is van wezenlijk belang voor de aard van de opleiding.

Toelichting: Duurzaamheid is voldoende herkenbaar binnen de opleiding en levert een relevante bijdrage aan de vergroting en verscherping van de keuzemogelijkheden voor studenten en de arbeidsmarkt.

Bron: NVAO (2017)

Het panel

Het visiterende panel moet over expertise van duurzaam hoger onderwijs beschikken. Het toetst duurzaamheid aan de hand van het accreditatiekader in combinatie met bovenstaande criteria. Het panel beoordeelt hierbij of een opleiding waarmaakt wat ze belooft.

De beoordeling

Het panel geeft voor elk criterium het oordeel 'voldoet' of 'voldoet niet', en motiveert dit. Als eindoordeel wordt het bijzonder kenmerk wel of niet toegekend. Het bijzonder kenmerk kan alleen worden toegekend als de opleiding voldoet aan álle criteria.

Geldigheid

Als een bijzonder kenmerk is toegekend, is dit geldig tot de volgende accreditatie.

⁷ Bijzondere kenmerken. *Nadere uitwerking*. NVAO Afdeling Nederland, juli 2017.

4. Wat moet je doen bij aanvraag van een bijzonder kenmerk?

Als opleiding draag je er zorg voor dat duurzaamheid systematisch is verankerd in de pdca-cyclus (zie hoofdstuk 2). Om dit als bijzonder kenmerk dho te kunnen laten accrediteren, moet een aantal stappen gezet worden.

- Binnen Avans achten we alle vier de standaarden relevant voor de beoordeling van criterium 2 (concretisering).
- De *opleiding* zorgt ervoor dat in het panel deskundigheid aanwezig is met betrekking tot duurzaamheid bij de aanvraag tot goedkeuring van de panelsamenstelling. De NQA kan mogelijk ondersteunen bij suggesties voor panelleden die op dit terrein expertise hebben.
- In de **zelfevaluatie** die de opleiding schrijft wordt per standaard relevante informatie over duurzame ontwikkeling toegevoegd, plus informatie voor de beoordeling van de andere NVAO-criteria (onderscheidend karakter en relevantie). De zelfevaluatie als apart document worden geschreven, of onderdeel zijn van de algemene zelfevaluatie. In het laatste geval moet er extra op gelet dat duurzaamheid expliciet wordt beschreven, zodat het voor het panel herleidbaar is.
- De (verplichte) vergelijking voor duurzaamheid met andere relevante opleidingen voert *de opleiding* zelf uit. Dit kan bijvoorbeeld door de profilering te bespreken met collega-opleidingen in het Landelijk Overleg.
- In de documenten die de opleiding voor de accreditatie aanlevert, moet de visie van de opleiding met betrekking tot duurzame ontwikkeling opgenomen zijn. Er hoeven geen extra documenten aangeleverd te worden, maar indien er documenten zijn die duurzaamheid ondersteunen *mogen* deze wel meegestuurd worden.

In het volgende hoofdstuk is een uitwerking opgenomen per standaard. Dat kan gebruikt worden als hulpmiddel bij het schrijven van de zelfevaluatie, maar is niet uitputtend. Voor voorbeelden van zelfreflecties verwijzen we naar Blackboard.

Bij vragen kun je contact opnemen met accreditatiesupport@avans.nl.

5. Uitwerking per criterium

In de zelfevaluatie wordt duurzame ontwikkeling geconcretiseerd in de vier standaarden. Geef daarbij per criterium een expliciete beschrijving van en reflectie op de drie criteria die de NVAO hanteert voor een bijzonder kenmerk (onderscheidend karakter, concretisering en relevantie). Toon aan hoe de duurzaamheidsambitie in de opleiding is geoperationaliseerd en op welke wijze de opleiding zich op dit thema profileert. Hierbij is de Avans ambitie het uitgangspunt, waarbij duurzaam denken en doen is geïntegreerd het programma en de PDCA-cyclus. Laat zien welke ontwikkeling de opleiding op het gebied van duurzaamheid heeft doorgemaakt en wat het toekomstperspectief is. Hieronder de belangrijkste aandachtspunten.

5.1 Criterium 1

Criterium 1 De mate van duurzame ontwikkeling is onderscheidend voor de opleiding in relatie tot relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Geef het **onderscheidend karakter** op het gebied van duurzaamheid aan. Maak een vergelijking met andere relevante vergelijkbare opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs. Geef hierbij aan hoe de opleiding zich profileert op het gebied van duurzame ontwikkeling. Let op: onderscheidend zijn betekent niet persé 'uniek zijn'. Duurzaamheid bespreken, samenwerking en verbinding zoeken met het werkveld kunnen onderscheidende aspecten zijn. Op welke manier communiceert de opleiding bijvoorbeeld over duurzame ontwikkeling met studenten en het beroepenveld?

5.2 Criterium 2: Concretisering per standaard

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Concretiseer op welke manier duurzame ontwikkeling is opgenomen in de beoogde leerresultaten. Hoe is de visie op duurzaamheid geformuleerd? Welke waarden worden aan studenten meegegeven ten aanzien van duurzaamheid? Welke ethische normen worden aangeleerd? Hoe wordt wereldburgerschap ontwikkeld?

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Concretiseer op welke manier duurzaamheid is uitgewerkt in het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteitseisen voor docenten. Denk hierbij aan de eisen aan beroepsproducten en stageplekken en faciliteiten voor studenten. Maar het kan ook gaan over duurzaamheid in onderzoek: worden SDG's verbonden aan de onderzoekslijnen? Wordt er gewerkt aan duurzaamheidsvragen en aan een integraal perspectief? Wat is er concreet

zichtbaar in de fysieke onderwijsomgeving? Welke expertise op het gebied van duurzame ontwikkeling is aanwezig in het docententeam? Op welke wijze wordt gewerkt aan professionalisering van docenten op dit terrein? Is er aandacht voor duurzame inzetbaarheid van personeel? Staat duurzame ontwikkeling op de agenda van het gesprek met het werkveld?

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Concretiseer op welke manier duurzame ontwikkeling is opgenomen in het toetsprogramma. Geef bijvoorbeeld aan op welke wijze de competenties die betrekking hebben op duurzame ontwikkeling worden beoordeeld of hoe de maatschappelijke impact wordt meegenomen in de beoordeling van beroepsproducten.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Concretiseer op welke manier duurzame ontwikkeling is opgenomen in het afstudeerprogramma. Geef bijvoorbeeld aan hoe duurzaamheid in de het afstudeerprogramma zichtbaar is en hoe hier bij de beoordeling naar wordt gekeken.

5.3 Criterium 3

Criterium 3 De mate van duurzame ontwikkeling (duurzaamheid) is van wezenlijk belang voor de aard van de opleiding.

Geef de **relevantie** van duurzaam hoger onderwijs voor de opleiding aan. Hoe is duurzaamheid herkenbaar binnen de opleiding? Welke duurzaamheidsaspecten en SDG's zijn van wezenlijk belang voor de aard van de opleiding en het beroep waarvoor wordt opgeleid. Waarom heeft de opleiding gekozen voor deze doelen? Hoe vormt duurzaamheid een meerwaarde aan vergroting en verbetering van de keuzemogelijkheden voor studenten? Waar komen afgestudeerden aan het werk? Op welke wijze komt duurzaam denken en doen terug in dit werk? Bij een opleiding accountancy worden andere keuzen gemaakt op het gebied van duurzaamheid dan bij een opleiding bouwkunde, en hier ziet het programma er ook weer anders uit dan bij de opleiding voor leerkracht basisonderwijs.

5.4 Tot slot

In bijlage 2 zijn vragen en stellingen opgenomen die behulpzaam kunnen zijn bij het schrijven van de zelfevaluatie. Hoewel de zelfevaluatie opleidingsspecifiek is, kan het wellicht prettig zijn om een paar goede voorbeelden te zien. Voorbeelden van zelfevaluaties op het gebied van duurzaamheid zijn te vinden via de LIC-kwaliteitsfunctionaris van de academie (en voorlopig nog op blackboard: platform kwaliteitszorg / accreditatiesupport/ accreditatie/ zelfevaluatie). Er zijn hier tevens enkele voorbeelden te vinden van zelfreflecties van academies die eerder reeds drie sterren AISHE hebben behaald. Drie sterren AISHE is het (minimum) equivalent om een bijzonder kenmerk duurzaam hoger onderwijs te kunnen aanvragen.

Op het inhoudelijk gebied van Sustainable Development Goals kunnen teams terecht bij de SDG HotSpot. Dit is een samenwerkingsverband van negen academies die docenten en onderwijsmakers ondersteunen en faciliteren met een activatie- en professionaliseringsprogramma. Dit leidt ertoe dat het bijzonder kenmerk duurzaam hoger onderwijs bij Avans binnen de academies met betekenis kan worden ingevuld . De HotSpot is te bereiken via sdg@avans.nl of in de *Teams*-omgeving: [Community of Practice SDGs](#).

Bronnen om mee te sturen naar de NQA:

- Avans Visie op Duurzaamheid (versie 12 juli 2019)
- Marap (indien duurzaamheid hier een onderdeel van is)

Bijlage 1 Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's)

De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals/ SDG's) zijn door de VN geformuleerde doelen die – als opvolger van de millenniumdoelen – wereldwijd als inspiratie dienen om de wereld tot 'een betere plek te maken in 2030'. Onder de 17 doelen zijn 169 subdoelen geformuleerd. Er is geen volgorde in belangrijkheid. Meer informatie over SDG's, zie: [SDG Nederland](#)

De duurzame ontwikkelingsdoelen	
1	Einde maken aan armoede overal, in alle vormen
2	Einde maken aan honger, bereiken van voedselzekerheid en verbeterde voeding en het bevorderen van duurzame landbouw
3	Verzekeren van goede gezondheid en welzijn op elke leeftijd bevorderen
4	Verzekeren van gelijke toegang tot kwalitatief goed onderwijs en bevorderen van levenslang leren voor iedereen
5	Bereiken van seksegelijkheid en zelfontplooiing/empowerment voor alle vrouwen en meisjes
6	Verzekeren van toegang tot en duurzaam beheer van water en riolering voor iedereen
7	Verzekeren van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen
8	Bevorderen van aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en eerlijk werk voor iedereen
9	Opbouwen van robuuste infrastructuur, bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisatie en stimuleer innovatie
10	Terugdringen van ongelijkheid binnen en tussen landen
11	Steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, robuust en duurzaam maken
12	Verzekeren duurzame consumptie- en productiepatronen
13	Ondernemen van urgente actie om klimaatverandering en de gevolgen ervan tegen te gaan
14	Conserveren en duurzaam gebruik maken van de oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling
15	Beschermen, herstellen en bevorderen van het duurzame gebruik van ecosystemen, duurzaam beheren van bossen, tegengaan van woestijnvorming, tegengaan en terugdraaien van landdegradatie, en het verlies aan biodiversiteit een halt toeroepen
16	Bevorderen van vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzekeren van toegang tot justitie voor iedereen en creëren van doeltreffende, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op elk niveau
17	Versterken van de implementatiemiddelen en vernieuwen van het mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling

Bijlage 2 Duurzaamheid concretiseren

Voorbeeldvragen en – stellingen per criterium ⁸

Criterium 1 en 3 Onderscheidend en relevant

Duurzame ontwikkeling: onderscheidend en relevant
<ul style="list-style-type: none">Hoe is de opleiding een voorbeeld voor andere opleidingen bij werken aan duurzame ontwikkeling? Geef een korte omschrijving wat jullie concreet doen/hebben gedaan om deze voorbeeldfunctie te verwerven.
<ul style="list-style-type: none">Wij profileren ons/of zijn van plan om ons te profileren op het gebied van duurzame ontwikkeling op deze aspecten: .. (denk aan: scholing van docenten, inhoud van het curriculum, gebouw, studentbegeleiding, etc.). Geef voor elk van deze aspecten een korte toelichting op wat jullie momenteel doen en wat jullie van plan zijn om te doen.
<ul style="list-style-type: none">Sustainable Development Goals (SDG's) zijn een kader voor onze onderwijsinhoud.
<ul style="list-style-type: none">Deze SDG's zijn op de volgende wijze in ons curriculum terug te vinden: ...
<ul style="list-style-type: none">Wij kunnen uitleggen wat onze visie op duurzaamheid is, namelijk: ...
<ul style="list-style-type: none">Voorbeelden van samenwerking met werkveld en andere opleidingen t.a.v. duurzame ontwikkeling: ...
<ul style="list-style-type: none">Er wordt aan de volgende thema's (...) samengewerkt met de volgende lectoraten: ...
<ul style="list-style-type: none">Het aantal docenten dat binnen een lectoraat werkt is: ...
<ul style="list-style-type: none">Bij intake, werving en selectie leggen wij uit dat we van studenten en medewerkers verwachten dat er een bijdrage wordt gevraagd aan duurzame ontwikkeling. Wij voeren het gesprek over hoe zij daar vorm aan willen geven.

Criterium 2 Concretisering per standaard

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

De definitie van leerresultaten is de term die wordt gebruikt om aan te geven wat een student dient te beheersen in een opleiding. Binnen Avans Hogeschool wordt er in deze context vaak gesproken over 'eindkwalificaties' of 'opleidingscompetenties op het hoogste niveau'.

Concretisering duurzaamheid in beoogde leerresultaten (standaard 1)
<ul style="list-style-type: none">Welke competenties en kennis- en houdingsaspecten beoogt de opleiding ten aanzien van duurzaamheid? Geef een toelichting over de samenhang met duurzaamheid. Denk ook na welk soort gedrag hierbij hoort.
<ul style="list-style-type: none">Het werkveld verwacht op het gebied van duurzaamheid van onze studenten deze competenties: ...
<ul style="list-style-type: none">Geef aan hoe jullie visie op duurzaamheid zichtbaar is in jullie communicatie. Geef voorbeelden in verschillende vormen van communicatie (bijv. website, projecten met werkveld, voorlichting aan studenten).
<ul style="list-style-type: none">Deze SDG's hebben een link met de eindkwalificaties van onze opleiding: ...
<ul style="list-style-type: none">In het businessplan van de academie is duurzame ontwikkeling zichtbaar opgenomen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Onderwijsleeromgeving bestaat uit vier samenhangende elementen (waarbinnen duurzaamheid een geïntegreerde plek heeft):

⁸ Let op: dit is geen volledige opsomming. De vragen en stellingen zijn bedoeld om de opleiding op weg te helpen.

- *inhoud* van het programma
- *vormgeving* van het programma
- kwaliteit van het *docententeam*
- kwaliteit van de opleiding *specifieke voorzieningen*

Concretisering duurzame ontwikkeling in de onderwijsleeromgeving (standaard 2)
• Hoe is duurzaamheid zichtbaar in het programma opgenomen?
• Waar en hoe leren de studenten kritisch en verantwoord na te denken en te handelen?
• In ons docententeam is deze expertise op het gebied van duurzaamheid aanwezig: ...
• Op de professionaliseringsagenda heeft duurzaamheid een plaats.
• Het management handelt duurzaam in het ondersteunen van onderwijsprocessen. Dit blijkt uit: ...
• De SDG's zijn zichtbaar in deze blokken/semesters: ...
• Hoe versterkt het didactisch concept de verantwoordelijke houding van studenten?
• Duurzaamheid staat als thema op de agenda van de werkveldadviesraad.
• Hoe is duurzame inzetbaarheid, diversiteit en maatschappelijke meerwaarde herkenbaar in het personeelsbeleid van de opleiding?
• Hoe wordt duurzame ontwikkeling binnen de opleiding geborgd? Hoe ziet de pdca-cyclus eruit voor de doorontwikkeling van duurzame thema's?
• Multi- en interdisciplinariteit komt terug in ons onderwijsprogramma.
• We hebben de literatuur en bronnen van de opleiding herzien op het terrein van duurzaam denken en SDG's.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De standaard vraagt naar de borging van de kwaliteit van de toetsing: een adequaat toetsstelsel. De opleiding moet aantonen dat de toetsen en de beoordeling valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk zijn.

Duurzame ontwikkeling in toetsen en beoordelen (standaard 3)
• Leg uit hoe jullie studenten beoordelen op competenties die betrekking hebben op duurzaamheid. Idem voor kennis- en houdingsaspecten.
• Leg uit hoe jullie in beoordeling van beroepsproducten kijken naar de maatschappelijke impact van keuzen.
• Op welke manier krijgt een student inzicht in zijn/ haar ontwikkeling na beoordelingen (feedback)?
• Studenten kunnen de volgende toetsvragen over duurzame ontwikkeling krijgen: ...
• Thema's rond duurzame ontwikkeling komen aan bod in deze toetsen en assessments: ...

Standaard 4: gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

In deze standaard wordt een inhoudelijk oordeel gevraagd over de realisatie van de beoogde leerresultaten. De opleiding moet kunnen aantonen dat alle beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van de tussentijdse toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Duurzame ontwikkeling in gerealiseerde eindresultaten (standaard 4)
• In welke mate is duurzaam denken en handelen terug te vinden in de eisen van het afstuderen?
• Hoe weet je dat je studenten aflevert waar het werkveld behoefte aan heeft (met betrekking tot duurzaamheid)?
• Onze afgestudeerden kunnen 'duurzaam denken en doen', dit blijkt uit... (geef voorbeelden)

Zij zijn in staat antwoorden te ontwikkelen op maatschappelijke vraagstukken en deze te vertalen op beroepspraktijk-niveau, onderzoek te verrijken met inzichten en dilemma's en ethische afwegingen die een advies of ontwerp motiveren, en bij te dragen aan duurzame ontwikkeling van samenleving en economie.

- Ons werkveld vindt dat wij op het gebied van duurzaamheid voorop lopen/ achter lopen, omdat: ...
- Is de beroepsbekwaamheid waar jullie toe opleiden toekomstbestendig? Leg uit.
- Startende beroepsprofessionals zijn uitgerust met kennis van SDG's, zij weten hoe SDG's toegepast kunnen worden in de praktijk en vertaald kunnen worden naar duurzame processen.
- Vraag aan studenten: hoe heeft de opleiding je denken over consequenties van je werk beïnvloed?